

Posudek na bakalářskou práci

Jméno autora: Anna Chmátalová
Název práce: Sebehodnocení čtení u žáků 2. stupně ZŠ
Vedoucí práce: PhDr. Pavla Presslerová, Ph.D.

Autorka bakalářské práce se zaměřila na otázku sebehodnocení čtení, což není téma, které by v naší odborné literatuře nějak významně rezonovalo. Přesto je důležité, neboť vstupuje do samotného čtenářského výkonu, ale i do čtenářského chování. Žák 2. stupně již by se měl nacházet v etapě funkční gramotnosti, měl by čtení praktikovat, nejenom ve vztahu k školnímu učení, ale také vzhledem ke svému volnému času a osobnímu rozvoji (byť by ne všichni dospívající takto skutečně četli). Pokud žák nemá dobré sebehodnocení v oblasti gramotnostních dovedností, mohou být obě roviny narušeny. Je důležité, aby poradenská praxe měla informace o tomto fenoménu a také, aby existoval nástroj, který umožní sledovat sebehodnocení čtení i na 2. stupni ZŠ, což může podpořit potřebné intervence. Z tohoto důvodu téma práce oceňuji.

Práce je postavena na dvou šetřeních. V tom prvním bylo využito dotazníku sebehodnocení z testové baterie Porozumění textu (Kucharská et al., 2021), přičemž byla použita verze, která byla určena pro žáky 4. a 5. ročníků. Dotazník byl administrován žákům 6. až 9. ročníků. Dále byly vedeny doplňující rozhovory s 10 žáky, které měly rozkrýt čtenářské chování žáků 2. stupně ZŠ. Zvolený postup považuji za adekvátní, s malými připomínkami či podněty, které zmíním v průběhu posudku.

Práce je z hlediska rozsahu splňující kritéria. Je tradičně dělena na teoretickou a praktickou část a nechybí jí žádná z požadovaných částí. Literární část je zpracována korektně, obsah je členěn na část vztahující se ke gramotnostem a na část věnující se sebehodnocení. Autorka se postupně zabývá vymezením základních pojmů ve vztahu ke gramotnosti a jejich jednotlivých aspektů, sleduje faktory, ovlivňující čtenářství a cíleně sleduje výzkumy, které se rozvoji čtenářských dovedností i praktikování čtení pro zábavu i pro učení věnovaly. Ocenit lze části, které se věnují výzkumům čtenářství u žáků v Česku i v zahraničí; byť by možná nemuselo být systematicky předkládáno, jak jsou publikovány výsledky výzkumů v odborné literatuře (je to de facto přejímání struktury publikovaných výsledků). Postačovalo by, kdyby nejdůležitější nálezy byly prezentovány např. ve srovnání jednotlivých výzkumů.

Dále je představena otázka sebehodnocení – rozbor pojmu, proměna sebehodnocení v průběhu vývoje, sebehodnocení čtení, sebehodnocení u žáků se specifickými poruchami učení. Dotazují se, jak koresponduje poslední téma s realizovaným výzkumem? Bylo by možné, např. v doplňujícím zpracování dat vytáhnout data těchto žáků? (Dotaz pro obhajobu).

Praktická část je zahájena metodologickými aspekty. Jde o vymezení problému, stanovení hypotéz a otázek, popis vzorku a použité metody. Využit byl smíšený design, dotazníkové šetření je zpracováno kvantitativně, rozhovory se žáky kvalitativně.

Co se týče ověřování dotazníku sebehodnocení čtení, autorka si stanovila hypotézu o předpokládaných rozdílech mezi chlapci a dívkami, přestože vlastní analýza dat se opírá také o srovnání výsledků žáků jednotlivých ročníků (6. až 9. ročník) s výsledky dle manuálu testu PorTex. Spíš bych ocenila, kdyby byly cíle práce více strukturovány, případně jasně vymezeny výzkumné otázky, korespondující s uplatněnými analytickými postupy.

Z hlediska statistických postupů autorka využívá Cohenovo d pro zhodnocení velikosti účinku. Zde bych měla poznámku – zdál by se mi více korektní způsob nejdříve prověřit normalitu výsledků ve vzorku, následně použít parametrický nebo neparametrický test (t-test vs. MW-U) a velikost účinku sledovat právě vzhledem k normalitě (Cohenovo d vs. Rank-biserial korelace).

Dosažené výsledky hovoří o horších výkonech v jednotlivých částech dotazníku sebehodnocení čtení u dětí 2. stupně ZŠ (ve sledovaných ročnících) oproti žákům 4. a 5. ročníků (dle manuálu PorTex). Výsledek na jedné straně může vzbuzovat dojem, že se sebehodnocení čtení zhoršuje, na druhé straně je potřeba brát v potaz skutečnost, že otázky nemusí být pro žáky druhého stupně vhodné – autorka tuto možnost připouští v závěrečné diskusi, což považuji za důležité – musí být připraven jiný dotazník sebehodnocení čtení.

Druhou část svého bakalářského úkolu autorka opírá o rozhovory s 10 žáky, které mají za cíl sledovat více do hloubky čtenářské sebezpojetí, čtenářské strategie a čtenářské chování (na což upozorňuje ve výzkumné otázce). O jednotlivých žácích, jejichž rozhovory podrobuje obsahové analýze, referuje formou „minikazuistiky“, což může posléze pomoci s porozuměním stanovených kategorií – témat.

Práce odpovídá kritériím kladeným na bakalářské práce na katedře psychologie. Neshledala jsem žádné formální chyby, pouze autorku upozorňuji na nesprávné citační odkazy na baterii PorTex. Protože se jedná o manuál, na kterém se podíleli všichni autoři (jak je zřejmé i z bibliografie), nelze na ni odkazovat jako na kapitolu v monografii (byť by se dr. Presslerová největší měrou na zpracování dotazníku sebezpojetí angažovala).

Z hlediska kontroly plagiátorství vyšla 14% shoda s jinými dokumenty, což je ale ve velké míře dáno tím, že se dotazník sebezpojetí několikrát prověřoval formou závěrečné práce před vlastní standardizací. Dále jde o odkazy na literaturu. Studentka v závěrečné práci nedeklaruje použití nástrojů umělé inteligence, odevzdaný text je posuzován jako dílo vzniklé bez přispění AI.

Otázky pro obhajobu:

1. Provedla autorka práce kritickou analýzu dotazníku? Pokud by tak učinila, mohla více interpretovat výsledky – některé otázky jsou totiž na 2. stupni ZŠ skutečně překonané (např. hodnocení čtení učitelem, rodiči, potřeba zlepšení se ve čtení aj.).
2. Neuvažovala autorka, že by provedla položkovou analýzu? Z ní by mohly vzejít otázky, u kterých jsou odpovědi nejvíce nesouhlasné. Co by tento typ analýzy umožnil?
3. Naopak jaké otázky by mohly být v dotazníku sebehodnocení čtení u žáků 2. stupně využity, až se bude připravovat dotazník sebezpojetí čtení pro tuto věkovou skupinu?
4. Jaké nálezy z rozhovorů by mohly sloužit pro načrtnutí potřebných intervencí?

Doporučuji práci k obhajobě.

Doc. PhDr. PaedDr. Anna Kucharská

Oponentka práce

V Praze dne 13. 5. 2024